

SMZ

BARAZA LA MITIHANI LA ZANZIBAR

MTIHANI WA KUIINGILIA KIDATO CHA KWANZA

125

URAIA

MUDA: SAA 2:00

MAJIBU ALHAMISI 28 NOVEMBA 2019, mchana

MAELEKEZO KWA WATAHINIWA

1. Mtihani huu una sehemu TATU (3) A, B na C.
2. Jibu maswali YOTE kutoka sehemu A na B; na maswali MANNE (4) kutoka sehemu C.
3. Andika nambari yako ya mtihani katika kila ukurasa.
4. Majibu yote yaandikwe katika nafasi zilizowekwa.
5. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu ya buluu au nyeusi.
6. Simu za mkononi na vitu visivyoruhusiwa havitakiwi katika chumba cha mtihani.

KWA MATUMIZI YA USAHIHISHAJI TU

NAMBARI YA SWALI	ALAMA	SAINI
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
JUMLA		

SEHEMU A: (Alama 20)
Jibu maswali YOTE katika sehemu hii

1. Chagua jawabu sahihi kisha andika herufi yake kwenye jadwali lililopo hapo chini.

i) Rangi ya Bendera ya Taifa la Tanzania inayoonesha utajiri wa maliasili ni

A: Nyeusi B: Kijani C: Manjano D: Buluu

Rangi sahihi ni C: Manjano. Manjano katika bendera ya Tanzania unaashiria utajiri wa rasilimali asili za nchi, ikiwemo dhahabu na madini mengine.

ii) Makao makuu ya Jumuiya ya Madola yapo

A: Marekani B: Uswisi C: Tanzania D: Uingereza

Jawabu sahihi ni D: Uingereza. Makao makuu ya Jumuiya ya Madola yanapatikana London, Uingereza, ambapo nchi wanachama wanashirikiana katika masuala ya kiuchumi, kijamii, na kisiasa.

iii) Haki za raia nchini haziwezi kupatikana bila kuwepo

A: Serikali B: Demokrasia C: Nchi D: Vyama vingi

Jawabu sahihi ni B: Demokrasia. Demokrasia ni mfumo wa kisiasa unaowezesha wananchi kupata haki zao za msingi, ikiwemo haki ya kuzungumza, kuchagua viongozi, na kushiriki katika maamuzi ya serikali.

iv) Yafuatayo ni sehemu ya mamlaka ya utawala isipokuwa

A: Usalama B: Watumishi wa umma C: Waziri D: Rais

Jawabu sahihi ni B: Watumishi wa umma. Watumishi wa umma hutoa huduma za serikali lakini sio sehemu ya mamlaka ya utawala; mamlaka ya utawala inaangukia Rais, Waziri, na vikundi vinavyosimamia usalama.

v) Baada ya Mapinduzi, Zanzibar ilitawaliwa na amri za Rais hadi mwaka

A: 1970 B: 1978 C: 1977 D: 1979

Jawabu sahihi ni C: 1977. Baada ya Mapinduzi ya Zanzibar ya 1964, mamlaka ya Rais ilidumishwa hadi mwaka 1977 wakati serikali ilipoanza kuanzisha mfumo mpya wa kidemokrasia na muungano.

vi) Katibu Mkuu wa kwanza wa uongozi wa Umoja wa Mataifa (UN) kutoka Afrika alikuwa ni

A: Salim Ahmed Salim B: Asha Rose Migiro C: Koffi Annan D: Boutros Boutros Ghali

Jawabu sahihi ni C: Koffi Annan. Koffi Annan kutoka Ghana alihudumu kama Katibu Mkuu wa UN na alikuwa kiongozi wa kwanza wa Kiafrika kuchaguliwa kushikilia nafasi hiyo.

vii) Ubaguzi na unyanyasaji wa kijinsia kwa kawaida huwaathiri zaidi

A: Wazee na wanawake B: Wanaume na vijana C: Wanawake na watoto D: Vijana na watoto

Jawabu sahihi ni C: Wanawake na watoto. Takwimu na tafiti zinaonyesha wanawake na watoto ndio wanyonge zaidi katika jamii na kwa hivyo ndio walioathirika zaidi na ubaguzi wa kijinsia na unyanyasaji.

viii) Mahakama inayosikiliza makosa ya mauwaji na ubakaji ni

A: Mahakama ya wilaya B: Mahakama kuu C: Mahakama ya mwanzo D: Mahakama ya rufaa

Jawabu sahihi ni B: Mahakama kuu. Mahakama kuu ina mamlaka ya kusikiliza kesi kubwa zenye uhalifu mkubwa kama mauaji na ubakaji, ikilinganishwa na mahakama za wilaya au mwanzo.

ix) Jumuiya ya Afrika Mashariki inaundwa na nchi

A: Nne B: Tano C: Sita D: Tatu

Jawabu sahihi ni C: Sita. Jumuiya ya Afrika Mashariki inaundwa na Tanzania, Kenya, Uganda, Rwanda, Burundi, na Sudani Kusini.

x) Demokrasia ya moja kwa moja inapatikana katika ngazi ya

A: Skuli B: Mahakama C: Mkoa D: Bunge

Jawabu sahihi ni A: Skuli. Demokrasia ya moja kwa moja ina maana ya wananchi au washiriki kushiriki moja kwa moja katika maamuzi, na hii mara nyingi inatokea katika ngazi ndogo kama shule, kwa mfano katika uchaguzi wa wanafunzi au maamuzi ya shule.

2. Andika K kama sentensi ni sahihi au S kama sentensi sio sahihi katika nafasi uliyopewa.

i) Rais wa awamu ya saba wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ni Dr. Ali Mohammed Shein. K. Rais wa awamu ya saba wa Zanzibar alikuwa Dr. Ali Mohamed Shein, hivyo taarifa hii ni sahihi.

ii) Shehia inaundwa kwa kuunganishwa vijiji kumi. S. Shehia ni kitengo kidogo cha kijamii na mara nyingi kinaundwa na kijiji kimoja au sehemu ndogo, sio vijiji kumi.

iii) Wimbo wa taifa huimbwa wakati bendera ya skuli inapopandishwa. K. Ni kawaida kuimba wimbo wa taifa wakati bendera inapopandishwa, hasa katika shule na hafla rasmi.

iv) Mfumo wa chama kimoja cha siasa hauna gharama ukilinganisha na mfumo wa vyama vingi vya siasa. S. Mfumo wa chama kimoja pia una gharama kubwa kwani unahitaji kufanikisha shughuli zote za chama, ingawa mfumo wa vyama vingi unaweza kuwa na gharama kubwa zaidi kwa sababu ya ushindani.

v) Katiba ni dira inayoelekeza jamii jinsi ya kuunda Serikali. K. Katiba ni mwongozo wa kisheria unaoelekeza jinsi serikali inavyoundwa na jinsi raia wanavyopata haki zao.

vi) Tanzania ni mwanachama wa Jumuiya ya nchi za Afrika Mashariki. K. Tanzania ni mwanachama wa EAC, hivyo taarifa hii ni sahihi.

vii) Sheha ni kiongozi wa ngazi ya juu katika Serikali. S. Sheha ni kiongozi wa ngazi ya chini zaidi ya kijamii, kwa kawaida anasimamia shehia ndogo ndani ya mji au kijiji.

viii) Kupanuka na kuimarika kwa sekta ya usafirishaji ni nyanja ya utandawazi. K. Utandawazi unahusisha kuongezeka kwa ushirikiano wa kimataifa katika uchumi, siasa, na utamaduni, na sekta ya usafirishaji ni moja ya nyanja muhimu katika mchakato huo.

ix) Kikosi cha Valantia (KVZ) kilianzishwa mwaka 2000. K. KVZ ilianzishwa mwaka 2000 kama kikosi cha kujitolea kwa vijana kushiriki katika maendeleo ya jamii.

x) Mahakama ni chombo cha kiserikali ambacho hakina uwezo wa kutafsiri sheria. S. Mahakama ina jukumu la kutafsiri sheria na kutatua migogoro, hivyo taarifa hii si sahihi.

SEHEMU B: (Alama 40)

3. Chagua majibu kutoka KIFUNGU B yanayoowana na maelezo ya KIFUNGU A.

- i) ZECO – A: Shirika la umeme Tanzania. ZECO ni shirika linalohusika na usambazaji na uzalishaji wa umeme Tanzania Bara.
- ii) ZAFELA – B: Mamlaka ya Maji Tanzania. ZAFELA inahusiana na utunzaji na usambazaji wa maji safi nchini Tanzania.
- iii) SADEC – F: Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika. SADEC ni jumuiya inayojumuisha nchi za Kusini mwa Afrika kwa ushirikiano wa kiuchumi na kisiasa.
- iv) ZAWA – D: Shirika la umeme Zanzibar. ZAWA linahusika na uzalishaji na usambazaji wa umeme katika visiwa vya Zanzibar.
- v) Fawe – C: Jumuiya ya Wanawake wasomi wa Kiafrika. Fawe ni shirika linalolenga kuinua nafasi za wanawake katika elimu barani Afrika.

4. Jaza nafasi zilizo wazi katika sentensi zifuatazo kwa kutumia maneno uliyopewa katika mabano.

- a) Fedha ya Taifa la Tanzania ipo katika mfumo wa Noti au Sarafu. Fedha ya taifa inajumuisha sarafu ndogo na noti kama sehemu ya mfumo wa malipo.
- b) Katiba mbili (2) kuu za serikali zinazotumika Tanzania hadi sasa ni Katiba ya Muungano na Katiba ya Zanzibar. Katiba hizi mbili ndizo zinatenga mfumo wa serikali na sheria za taifa.
- c) Miongoni mwa sababu za matumizi ya madawa ya kulevya ni Ushawishi. Watu wengi huanza kutumia madawa ya kulevya kutokana na kushawishiwa na marafiki au mazingira ya kijamii.
- d) Hali ambayo wanawake hawapewi haki sawa kulinganishwa na wanaume ni Ubaguzi. Ubaguzi ni kutopewa fursa sawa kutokana na jinsia, hali inayowaathiri wanawake hasa.
- e) Siku ya tarehe 7 Aprili inajulikana kama Karume day. Siku hii hurejelea kumbukumbu ya Sheikh Abeid Karume, Rais wa kwanza wa Zanzibar baada ya Mapinduzi ya 1964.

5. Jibu maswali yafuatayo kwa ufupi.

- a) Taja mambo mawili (2) ya Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.
 - i) Kudumisha umoja wa kisiasa kati ya Zanzibar na Tanganyika.
 - ii) Kuwepo kwa serikali ya muungano inayosimamia masuala ya taifa kama ulinzi na sera za kigeni.
- b) Ainisha njia mbili (2) za kupunguza uhalifu katika nchi yetu.
 - i) Kuimarisha sheria na kutoa adhabu kwa haraka kwa wahalifu.
 - ii) Kuanzisha elimu ya jamii kuhusu madhara ya uhalifu na kutoa fursa kwa vijana kushiriki shughuli za maendeleo.
- c) Orodhesha matatizo manne (4) ya matumizi ya madawa ya kulevya.
 - i) Kulegea kwa afya ya mwili na akili.
 - ii) Kuongezeka kwa uhalifu na uvunjaji wa sheria.
 - iii) Kupoteza rasilimali kifamilia na kijamii.
 - iv) Kuongeza tatizo la umasikini kwa watumiaji na familia zao.

- d) Taja aina mbili (2) za makundi ya watu wenye mahitaji maalumu.
- i) Watu wenye ulemavu wa kuona na kusikia.
- ii) Watu wenye ulemavu wa mwili au akili.

- e) Orodhesha Jumuiya mbili (2) ambazo Tanzania ni mwanachama.
- i) Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC).
- ii) Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (SADEC).

SEHEMU C: (Alama 40)

6. Eleza athari nne (4) zinazoweza kusababishwa na ushirikiano miongoni mwa mataifa.

Ushirikiano wa mataifa unaweza kuleta maendeleo ya kiuchumi kupitia biashara ya kimataifa, kuongeza ajira na mapato kwa nchi wanachama.

Ushirikiano unaweza kuimarisha usalama wa kanda, kupunguza vita na mzozo kupitia makubaliano ya ushirikiano wa kijeshi na kidiplomasia.

Ushirikiano wa mataifa unaweza kuongeza elimu na teknolojia kwa kubadilishana maarifa, kupeleka wataalamu, na kutoa mafunzo maalumu.

Ushirikiano unaweza kuendeleza utalii na tamaduni kwa kurahisisha msafara wa watu, kubadilishana tamaduni, na kushirikiana katika hafla za kimataifa.

7. Elezea namna raia anavyoweza kushiriki katika mfumo wa vyama vingi vya siasa.

Raia wanaweza kushiriki kwa kupiga kura wakati wa uchaguzi wa serikali za mtaa, halmashauri, na bunge, kuhakikisha viongozi wanaowachagua wanafanya kazi kwa maslahi ya wananchi.

Raia wanaweza kushiriki kwa kujiunga au kuunda vyama vya siasa, kutoa maoni, kushiriki mijadala ya kisiasa, na kushinikiza mabadiliko ya sera za serikali kwa njia za amani.

Raia wanaweza kushiriki kwa kushiriki kampeni za vyama vya siasa, kusaidia kuelimisha jamii kuhusu haki zao na majukumu yao, na kushiriki katika mikutano ya hadhara.

Raia wanaweza kushiriki katika mashirika yasiyo ya kiserikali yanayoshirikiana na vyama vya siasa kuhamasisha maendeleo ya jamii na kushirikiana katika ufuatiliaji wa sera.

8. Bainisha kazi nne (4) za Jeshi la Polisi Tanzania.

Jeshi la Polisi linafanya kazi ya kulinda usalama wa raia na mali zao, kuhakikisha amani inadumishwa katika jamii.

Jeshi la Polisi linahakikisha kutekelezwa kwa sheria, kubaini wahalifu, kuwakamata na kuwasilisha mahakamani.

Jeshi la Polisi linashughulika na ulinzi wa mipaka na usimamizi wa usafirishaji wa abiria na bidhaa.

Jeshi la Polisi linahusika na kutoa elimu ya usalama kwa wananchi, kuendesha kampeni za kupambana na uhalifu, na kushirikiana na jamii katika miradi ya maendeleo.

9. Elezea kazi nne (4) za Serikali ya Wilaya.

Serikali ya Wilaya inasimamia utoaji wa huduma za jamii, ikiwemo elimu, afya, na maji safi kwa wananchi wake.

Serikali ya Wilaya inaratibu maendeleo ya kiuchumi na kijamii katika eneo la wilaya, kuhakikisha miradi ya maendeleo inatekelezwa.

Serikali ya Wilaya inashughulika na ukusanyaji wa mapato na kodi kutoka kwa wananchi kwa ajili ya utekelezaji wa miradi.

Serikali ya Wilaya inashughulika na utawala wa sheria, kushughulikia migogoro ya kijamii, na kuhakikisha amani inadumishwa ndani ya wilaya.

10. Orodhesha kazi nne (4) za Baraza la Wawakilishi zinazohusu maendeleo ya Zanzibar.

Baraza la Wawakilishi linaidhinisha bajeti ya maendeleo na miradi ya serikali ya mkoa na wilaya.

Baraza linapendekeza na kusimamia sheria zinazohusiana na maendeleo ya uchumi na jamii.

Baraza linahakikisha usawa katika utoaji wa huduma za jamii kama elimu, afya, na maji.

Baraza linashirikiana na serikali katika kuendeleza miradi ya kimkakati ya maendeleo ya visiwa vya Zanzibar.

11. Elezea njia nne (4) ambazo watoto wanaweza kuzitumia kudai haki zao.

Watoto wanaweza kudai haki zao kwa kuzungumza na wazazi au walezi wao ili kueleza matatizo wanayopitia.

Watoto wanaweza kushiriki katika mashirika au vikundi vya watoto vinavyohimiza haki na usawa katika jamii.

Watoto wanaweza kushiriki katika mijadala ya shule na jamii kuhusu masuala yanayohusu maslahi yao.

Watoto wanaweza kutumia njia za kisheria au kuomba msaada kutoka kwa mamlaka husika kama ofisi za mtoto au mashirika yasiyo ya kiserikali yanayolinda haki zao.